

כניסת שבת: 18:20
 יציאת השבת: 19:21
 לדעת ר"ת: 19:58

אורי וישעי

ד"ת לעילוי נשמת הסבתא מרת מרים ארביב בת עזיזה ז"ל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
 עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה-050-4136465 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

דברי תורה כחדשים

דרשת מו"ר הרה"ג ר' אורי סבן שליט"א לכבוד העלוך והילולת מרן הבן איש חי ז"ע
 הסקת ושמע ישקאל היום הזה נהיית לעם (כו, ט), הובא בגמרא בברכות (דף סג): "וכי אותו היום נתנה תורה לישראל? והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה! אלא ללמדך: שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני". ויש להבין כיצד ניתן להתייחס לדבר ישן כאילו הוא חדש? שהרי אם נצטוונו שיהיו דברי תורה כחדשים בעינינו וכדברי הכתוב: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוין היום (דברים, ו, ו), פירש"י "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", הרי בהכרח שהדבר בגדר האפשר.

וזה פותח לנו מבט חדש ביחס לחכמת הבורא יתברך, המתגלית לפנינו בשני מישורים: האחד הוא הביטוי לחכמה הנפלאה שמתגלית בתכנון הבריאה, בקיומה ובניהולה, והשני היא החכמה העצומה המתגלית בתורה.
 אם בחכמת הבריאה אנו מתפללים מדי פעם בפעם מהגילויים החדשים, על אחת כמה וכמה שאנו מסגולים להתרגש מהחידושים המתגלים מחכמת הבורא בתורתו הקדושה. כי לחכמת הבריאה יש גבול מסוים, היות וגילוי שמו של ה' בבריאית עולמו הוא בשמו ש-ד-י שעליו דרשו חז"ל בפסיקתא זוטרותא (לקח טוב) (בראשית מג ס' יד) "ואל שדי. אמר להם מי שאמר לעולם די, הוא יאמר די ליסורי". אך לגילוי חכמתו בתורתו לא נאמרה כל הגבלה!! מצינו לרבי עקיבא כמובא במנחות (כ"ט): "אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות". ומשמעות הדברים היא שככל שאדם זוכה לגילוי חדש בתורה, ועל ידי הבנה יותר עמוקה, נפתחים לפניו שערי חידוש נוספים, כך שכל ימיו הוא אחוז התפעלות מרגשת, ודברי התורה הם כחדשים בעיניו כל חייו (כב' מרן ראש הישיבה הגרמ"מ שך זצ"ל בספרו "מראש אמנה").

בשבוע זה חל יום פטירתו של הקדוש, מרן רבנו יוסף חיים, בעל הבן איש חי ז"ע, שידוע שתורתו היתה מבחינת "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", פעם אחת פירש רבנו ביום פטירת אביו 260 פירושים על פסוק אחד מתהלים "פותח את ידך" (קמה, ז), ללא הפסקה במשך כמה שעות.

ידוע שמרן רבנו זצ"ל לא היה חוזר על שום דרשה פעמיים, כל דרשה היתה כ"חדשים", פוריותו של רבנו בשדה הספר היתה עצומה מאד, סגנונו קל ונוח לקריאה מושך ומרתק ונכתבו בצורה ברורה ומנומקת, בקדושה ובטהרה. הוא חיבר ספרים בכל מקצועות התורה, פשט, רמז, דרש וסוד.

עדיין קיימים כתבי יד לרוב שטרם ראו או הדפוס, ספריו המפורסמים בן היודיע, רב פעלים, וכמובן הבן איש חי שעל שמו נקרא רבנו בפי כל, יהי רצון שזוכה להיגאל בגאולה וברחמים גדולים, בזכות רבנו הקדוש ובזכות אבותינו הקדושים. נתחזק באהבת חיים, באהבת עם ישראל וגם הרחוקים ביותר נקבלם ונקרבים לה' אלוקינו, כי כל יהודי באשר הוא, נשמתו קדושה בצלם אלוקים נברא, אם נבין שכל אדם נברא בצלם, יחזור אליו ערך הרחמים, אהבת האדם, וזה פשוט ביותר. זמן אלול, ראש השנה ויום הכיפורים, הוא בבחינת "מלך יושב על כסא רחמים", ומובא בחסידות שתקופה זו כולה רחמים וסליחות, זהו הזמן להתקרב ביתר קלות לה', קרוב ה' לְלִל קְרָאֵיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּ בְּאֵמֶת (תהלים קמה, יח) דְרָשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ קְרָאֵהוּ - בְּהִיּוֹתוֹ קְרֹב (ישעיה נה, ו), יש לנצל זמן חשוב בכל מאודנו ובכל נפש.

ברכה מיוחדת לרב אלון ארביב שעורך וכותב העלוך "אורי וישעי" בטוב טעם ודעת, כל כולו על העלוך, הבנוי על דברי תורה בלבד, ועל דעת רבותינו הקדושים מבחינת על פי התורה אשר יורוך וגו' לא יסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל.

בברכת חתימה טובה לכל עם ישראל,
 שנה טובה ומבורכת תחל שנה וברכותיה, אמן
 הרב אורי סבן ראש בית מדרש רב פעלים

מתנת המלך

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' (כ"ו, י"א)
 אדם שמקבל מתנה מאת המלך, איננו שמח כל-כך על עצם ערכו של החפץ, כפי שהוא שמח על העובדה שמלך נתן לו מתנה, חשיבותו של הנותן היא העיקר בשמחתו.
 לפיכך אמר הכתוב: "ושמחת בכל הטוב" – לא רק משום שהוא טוב, אלא בעיקר "אשר נתן לך ה' אלקיך" – משום שהשם-יתברך הוא הנותן" (תפארת שלמה).
 זוהי גם הכוונה שבדברי-הבקשה: "שמחנו בישועתך" (תפילת שבת) – שנהיה שמחים לא רק בעצם הישועה, אלא בעיקר משום שהישועה היא ישועתך (אבני אזל).
 ביעור הקודש
 "בערתי הקדש מן הבית" (כ"ו, י"ג)

הבערתי (מלשון "לא תבערו אש") את הקדושה מהמצוות אשר עשיתי בבת. הקדושה התלקחה ונשתלבה יותר ויותר בכוחן של המצוות. (תפארת שלמה).

מצוות התפילין

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, ו) אלו תפילין שבראש (מסכת ברכות ו).
 חבורת שוודים התפרצה אל ביתו של הגאון רבי אליהו מוילנא ז"ע. שמעו השוודים כי בבית זה מתגורר ה"רבי" (רב בשפה הפולנית) הגדול של היהודים, ובדאי מצויים במעונו אוצרות של כסף וזהב ואבנים טובות.

אכן אוצרות היו בביתו של הגאון מוילנא, אך הללו היו אוצרות רוחניים אוצרות תורתנו הקדושה. אוצרות גשמיים כמו כסף וזהב לא היו בבית זה, ההפך הוא הנכון הגאון מוילנא חי חיי דחקות ועוני. השוודים שחדרו לבית נכנסו בתחילה אל חדר המבוא. בחדר זה ישבו תלמידי הגאון אף הם תלמידי חכמים מופלגים ולמדו תורה. פתאום התנפלו עליהם השוודים, הפליאו בהם מכותיהם ודרשו את הכסף והזהב שבבית.

בחדרו הפנימי ישב הגאון רבי אליהו עטוף בטלית ועטור בתפילין והתבודד בלימוד התורה. לשמע הרעש והמהומה קם ממקומו ויצא אל חדר המבוא. והנה, ברגע בו ראו השוודים את דמותו של רבי אליהו הרימו רגליהם ונמלטו מהבית כל עוד נפשם בם.

התפלאו התלמידים ושאלו את רבם: "מדוע נמלטו השוודים כשנכנס רבנו לחדר?"
 הצביע הגאון על התפילין של ראשו ואמר: "על הפסוק בפרשת כי תבוא: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" דרשו רבותינו: אלו תפילין שבראש".

התפלאו התלמידים עוד יותר: "הן גם אנחנו עטורים בתפילין, מדוע לא פחדו השוודים מאתנו?"
 הסביר הגאון מוילנא ז"ע "לא נאמר 'אלו תפילין שעל הראש' אלו תפילין שבראש! לא די בכך שאדם נושא את התפילין על ראשו, עליו גם לחוש את משמעותם ותכנם בתוך ראשו. אז, ורק אז, נקרא עליו שם ה'! (מתוך מעשיהם של צדיקים).

"מלחמתה" של תורה

מעשה ברב אחד שנכנס לבית המדרש המכיל הרבה בו תלמידים הרבה עוסקים בגמרא והיה קולם במלחמתה של תורה נשמע למרחוק זה מקשה זה מתרץ ומנגחין זה את זה בהלכה בקולי קולות זה בונה זה סותר זה צועק מכאן וזה צועק מכאן ויכנס הרב וישב בראש ויען ויאמר לתלמידים ההם אני רואה הבית הזה כולו תורה מלא עד התקרה, וישמחו התלמידים על דבריו כי חשבו שבשבחן הוא מדבר אשר מלאו את בית המדרש בתורה, וכאשר ראה הרב שלא הבינו כונתו אמר להם בני דברי אלה הם תוכחת מוסר לכם הלא תדעו כי הלומדים תורה לשמא אז תיכף ומיד הבל התורה היוצא מפיהם עולה לעולם העליון למעלה ונברא ממנו אורות קדושים אשר שם בעולם העליון המה יחנו אך הלומדים תורה שלא לשמה אין הבל התורה שלהם כדאי לעלות ונשאר למטה, על כן בראותי שאין למוד שלכם לשם שמים אמרתי הבית הזה מלא תורה יען כי תורה שלכם שבכל יום ויום אינה עולה ונשארת למטה בבית הזה לכן נתמלאה עד התקרה ויבשו התלמידים ויקחו דברי הרב האלה מוסר גדול על ליבם.
 מכאן תוכחת מגולה ללומדים תורה חס ושלום שלא לשמה, וכל שכן על מנת לקנטר ולהתיהר וכו' ה' יצילנו מהם וכיוצא בהם ויזכנו ללמוד תורה לשמה אמן כן יהי רצון. (מרן בן איש חי ז"ע)

הליכות מלכי

הנהגות באכילה ע"פ מרן הבן איש חי

איסור הסתכלות באכילה

לא להסתכל על מי שאוכל, אין מסתכלין בפני האוכל, ולא במה שאוכל, כדי שלא יתבייש, ואם יש לפני המסובין קערה אחת שאוכלים כולם ממנה, לא יתן אחד מהמסובין עיניו בה לברור ממנה חלק יפה לעצמו, אלא יקח מן הבא בידו, וגם לא יושיט ידו אלא במה שלפניו, גם לא יקח בידו מנה גדולה ויניח לפניו או יאחזנה בידו ויאכל ממנה, ואם אוכלים ע"י כף, לא ימלא הכף על כל גדותיו ויניח בפיו:

לשמור על הנקיון

יזהר שלא יטנף מלבושיו באכילתו, ואם אוכל בידו, לא ילכלך כל הידים אלא רק ראשי אצבעותיו, וטוב ונעים שלא יאכל אלא על ידי כף, ולא יאכל אלא רק ביד אחת, ולא בשתי ידים, ולא יניח לגימה גדולה לתוך פיו, ובעת שמכניס המאכל לפיו, יזהר שלא יתלכלך שער זקנו, ויזהר לדחות שער שפמו לכאן ולכאן קודם אכילתו, כדי שלא ישתלשלו הרבה על שפתיו ויתלכלכו הרבה, ובכל דברים אלו יתנהג אפילו בביתו על שלחנו, וכל שכן כשהוא אוכל עם בני אדם, והמזמין אורחים בביתו ומביא לפניהם תבשיל רוטב, ואינו מביא להם כפות לאכול בהם, הרי זה חוטא ומזלזל בכבוד האורחים.

לאכול במתינות- לא ימהר בלעיסתו ואכילתו, אלא יתנהג לאטו, אפילו אם מסב עם אדם גרגרן. ואם הבשר קשה, לא יהא נושך בשיניו ומושך בידיו, אלא יסלק ידו ממנו, ולא ימחוץ אצבעותיו בפיו, בין אכילה לאכילה, ולא יראה חיבה וחשק על האכילה, ולא ימלא פיו, אלא רק בכדי שיוכל לדבר בשפה ברורה, ולא יושיט ידיו לקערה עד שיגמור לבלוע מה שבפיו, ויפסיק מעט בין לעיסה אחת לאחרת, ואם המסובין עמו סילקו ידיהם מאותו מאכל, גם הוא יסלק ידו, אף על פי שעדיין תאב לאכול, דלאו אורח ארעא לאכול יחידי בין המסובין.

לא יהא גרגרן

לא יאחז בידו פרוסה כביצה ויאכל, ולא ישתה כוסו בבת אחת בלי שיור, אלא ישתה כמנהג המדינה, ולא ישתה שתי כוסות זה אחר זה, ולא יפשוט ידו בקערה בפני מי שגדול ממנו, אפילו אם יש קערה בפני כל אחד ואחד, וככל העובר על הלכות דרך ארץ הנ"ל, וכיוצא בהם, הרי זה רעבתן וגרגרן, מסטרא דההוא דאמר הלעיטני נא, והנה הוא נאחז בסבך הסטרא אחרא, ואם הוא בעל תורה ועושה כן, הרי זה מחלל שם שמים, ולכן אמרו חז"ל, דרך ארץ קדמה לתורה.

לאכול בשמחה- יטיב לבו בסעודתו אם מעט ואם הרבה, יאכל פיתו בשמחה ולא בכעס ודאגה, ויזהר לאכול הטוב והמועיל לו לרפואה, ולא מה שערב לו לפי שעה, וישתדל לכבש תאותו באכילה ושתייה תמיד. וכתבו חכמי המוסר, דבהיות המאכל או המשקה לפני האדם, והוא מתוק לחיכו וחביב עליו ביותר, וימשוך ידו ממנו בשביל סיגוף לכפרת עונות, הרי זה נחשב תיקון גדול בתיקוני התשובה, ויש בו תועלת כמו התענית.

לא יאכל או ישתה מעומד

לכן אפילו כוס של קידוש דליל שבת ויום טוב, שמקדש מעומד, מנהג רבנו האר"י ז"ל אחר ברכת הקדוש לישב, וישתה הכוס. ולא ישן סמוך לאכילה, ולא יעמוד מיד אחר אכילה. וישהה כשיעור ברכה אחרונה של אותה אכילה, דאם אכל פת, ישהה בישיבתו שיעור ברכת המזון, ואם מזונות וכיוצא, שיעור ברכה מעין שלש. לשמוע למארח

הנכנס לבית בעל הבית, כל מה שיאמר לו בעל הבית, או גדול הבית, יעשה. וישהה מעט כמנהג המדינה, ואין מסרבין לגדול, ולא יאמר הנכנס לבית חברו: תנו לי לאכול, עד שיאמרו הם, ורק במים יאמר: תנו לי מים לשתות. להשאיר קצת בצלחת - אף על פי שאמרו חז"ל, לשייר פאה בקערה מן התבשיל, עם כל זה כתב רבנו ז"ל בשער טעמי המצות, דאין דין זה נוהג עתה בזמן הזה, עיין שם. ומכל מקום לאו אורח ארעא לאכול המאכל כולו, עד בא עד קיצו, וכל שכן שלא להיות מלחך פינכי, משום שורת דרך ארץ, וכנזכר בחדש לאלפים.

לא ישוך פרוסה ויתנהג לפני חברו, או לתוך הקערה, פי שאין דעת כל הבריות שווה, ולא ישתה מהכוס ויתן לחברו, דשמא מחמת בושה יקבלנו חברו וישתה, וינזק מחמת מיאוס, ואפשר שימות. ובצוואות רבי אליעזר הגדול מזהיר שלא לשתות ממה ששייר חברו, דשמא יש לו חולי ויתערב רוק בפיו באותו שיור, ומה שנוהגים העולם לטעום בני הבית הכוס של הקידוש שמקדש בעל הבית, היינו מפני שיודעים שהבעל הבית אין בו חולי שיזיק להם, ואף על פי שאמרו בהלכות דרך ארץ שלא ישתה כוס ויניחנו ריקן על השלחן, אלא יאחזנו בידו עד שיבא השמש ויתנהג לו, מכל מקום אם מנהג המדינה דלא קפדי בהכי, גם הוא לא יקפיד.

(באדיבות הרב יחיאל בוסי שליט"א ראש כולל ברסלב "חסדי ציון")

קומי אורי - לקט שבחי הגה"צ המקובל רבי אלעזר אבוחצירא זי"ע

נדבר מעט בשבחו של צדיק - רבנו אלעזר אבוחצירא זצ"ל, להספיד איננו ראויים, כי היה ענק ועצום משרפי מעלה. מה גם שבשבת אין להספיד, רק נדבר מהנהגותיו, ונראה מה נוכל ללמוד ממנו. בברית המילה שלו רצה אביו לקרוא בשם מסויים, והקדים סבו הבבא סאלי זי"ע ואמר: "אלעזר". אמר לו רבי מאיר רציתי שם אחר, ענהו הבבא סאלי: וכי אינך רואה את רבי אלעזר בן רשב"י עומד כאן.

קדושתו

מורנו ורבנו רבי אלעזר זי"ע היה קדוש עליון, ונהג בפרישות יתירה ובקדושה עצומה. לא אכל בשר שנים רבות, אבל לאחרים היה אומר שכן יאכלו בשר. היה מתענה כל ארבעים יום של אלול ועשרת ימי תשובה, ובכל זאת מקבל קהל כרגיל. ובמשך היום היה עטור בטלית ותפילין. וגם במשך השנה לא היה ישן יותר משעה וחצי.

גדולתו בתורה

ועם זאת היה גאון עצום בתורה. חבריו מספרים שעוד בימי בחרותו היה מגיע לשיבה ושוקד על תלמודו במשך שש שעות רצופות בלי לזוז ממקומו. וכך במשך כל השנים תמיד היה מתמיד בשקידה עצומה. ומידי ליל שבת אחר הסעודה, כשדרך העולם להתעייף וללכת לישון, היה הוא לומד כל המדרש רבה על פרשת השבוע.

כשהייתי יושב עמו היה מדבר אתי בדברי תורה, והיה מגלגל את כל התורה כולה, גמרא מפה, רמב"ם מפה, ש"ע מפה, ראשונים ואחרונים הלכה ואגדה, בגאונות עצומה. אבל היה מסתיר את הכל והיה בעיקר ידוע בקדושתו. סיפר לי מישהו שפעם אמר לו רבנו: אם תשב ותלמד אז תתקדש. גם אמר: שזה סוד כל ההצלחות.

קדושת העינים

מעל הכל היה נודע ב"קדושת העינים" שלו. שהיתה להפליא, כנודע. וזה עוד מצעירותו ממש, כשלמד בישיבת "פורת יוסף" בצעירותו, ואני למדתי כמה כיתות מתחתיו שם, היה מגיע מבית אביו באשדוד לשיבה ברכב עם חלונות מכוסים בכדי שלא יראה מה יש בחוץ. ופעם היה יושב ולומד ופתאום צעק: אשה, אשה. בדקו ולא מצאו עד שראו שבבנין הישיבה בקומה עליונה נמצאת אשה. וזה הפריע לו מעוצם קדושתו. וסיפר הגר"ד גרוסמן שליט"א שפעם נסע עמו במטוס, ושעות ארוכות לא הרים הרב את עינו. ופעם בהיותו בשדה התעופה והגיע עת הבקורת ובקשה האשה שם שיסיר המסוה ואמרו לה שהרב לא מסתכל ושלא מסתכלים עליו והניחי לו. ומיאנה. והזהירוה שזה מסוכן בשבילה, והיא לא שעתה לדבריהם והסתכלה בו להשוות לתעודת הזהות, והיא כאשר עבר הלאה פתאום צעקה שאינה רואה בעיניה. עד שבקשה סליחתו.

פעם שאל הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל את בבא סאלי זיע"א איך זכיתם לכח הזה שברכותכם מתקיימות, ענהו הבבא סאלי בענוה: זכות אבות. אמר לו הגר"מ: גם לנו יש זכות אבות (אביו היה הגר"ר סלמן אליהו בעל "כרם שלמה" על עץ חיים). אמר לו הבבא סאלי: קדושת הפה וקדושת העינים.

וכבר דבר זה כתוב בספרו של אבי שלשלת הקודש רבנו יעקב אבוחצירא זי"ע בספר "פיתוחי חותם" (פרשת אמור) עה"פ ענף עץ עבות, שההדס רומז לשמירת העינים ונרמז זה בשלשת התיבות, וז"ל: וענף עץ עבות הוא ההדס הדומה לעינים שצריך לשמור עיניו מראות ברע, משום דעינא ולבא סרסורי דעבירה נינהו, ואם לא עשה להם שמירה כראוי כל הגוף נגרר אחריהם. ומה שקראתם התורה 'ענף עץ עבות' לפי שהקב"ה עשה הגבנים על העינים, לפי שכשרואה האדם בעיניו דבר שאסור לראות יסתום עיניו מיד. לפיכך אמר וענף עץ עבות - דהיינו הענפים שהם הגבנים שעשה הקב"ה לעינים ששומרים ומגינים עליהם כמו הענפים השומרים את האילן כך אלו עבותים ומגינים על העינים, אם תראה שום דבר רע מיד סתום אותם. והנה ענף גימט' עינים, וע"ץ גימט' עיניך, עב"ת קרי ביה בת עין. לרמז העינים בכל התיבות דהם הענף והם העץ והם העבות "דכל עיקר הגוף בהם תלוי". עכ"ל. הרי שהכל תלוי בשמירת העינים. (כותב המאמר הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א, תודתי לבנו הרה"ג ר' משה יוחאי שליט"א במסירת המאמר)

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך

052-7690948 ר"ב ו'איו"ה: 0348